

AZ IKT-ESZKÖZÖK SZÜLŐI KONTROLLJA AZ OLVASÓVÁ NEVELÉS KONTEXTUSÁBAN

PARENTAL CONTROL OF ICT TOOLS IN THE CONTEXT OF LITERACY EDUCATION

NÉMA JUDIT-ESZTER

Debreceni Egyetem, Magyarország/Szováta, Románia
nemajuditeszter@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.59357/ProSciRural.2023.2.05>

Összefoglalás

Az exponenciálisan terjedő digitális technológiákkal a családok, a szülők körében aggályokat vet a kultúra, a könyv válsága, gyermekeik olvasóvá nevelése. A jelen tanulmány alapjául szolgáló kutatásban (2022, 10 félig strukturált interjú) rurális településen élő (Parajd, Hargita megye) diplomás anyákat kérdeztem az IKT-eszközök családi literációs gyakorlataiban való megítéléséről. A korábbi kutatásaim során (Néma, 2023c) jelentős opposíciót találtam a könyv és IKT-eszközök megítélésében, utóbbit mintegy elsődleges akadályként tematizálva az olvasóvá nevelés folyamatában. Ekképpen jelen tanulmányban a szülői narratívában megjelenő 85 IKT-kontrollt hangsúlyozó kijelentés tartomelemzése által azt a 6 véleménycsoportot mutatom be, amelyben a megkérdezett édesanyák a gyermeki eszközhasználat szabályozásának szükségességét 6 szempontból részletezik az olvasás vetületében.

Kulcsszavak: IKT-eszközök vs. olvasás, IKT-szülői kontroll, olvasóvá nevelés, családi literáció

Bevezető

Az olvasás, a kulturális tőke, melyet a mindenkori társadalmi-iskolai mobilitásvizsgálatok a továbbtanulás és munkaerőpiaci érvényesülés kulcskompetenciájának vélnek (Kertesi, 1995; Blaskó, 2002; Toc, 2019; Győri & Balogh, 2020), napjainkban veszíteni látszik népszerűségéből. A humán tudományok kutatói számára sokszor felmerül a kérdés, hogy miért (nem) olvas a mai gyermek, válságban vagy csak váltásban van-e az olvasás, kinek a dolga az olvasóvá nevelés, az olvasástanítás, a könyv megszerettetése (Szávai, 2010). A PISA-tesztek eredményein (Gergely, 2013; OECD, 2023) is érzékelhető oktatási válság leküzdése érdekében generációkuta-

tók dolgoznak a fiatal nemzedék ismérveinek megragadásán (McCrindle-Wolfinger, 2010; Törőcsik, 2011), hogy a társadalom legfiatalabbjainak kommunikációs stratégiáit megismerve új támpontokat próbáljanak adni a digitális kultúra és a hagyományos kultúrafogalom összebékítéséhez, átmentéséhez – hiszen vitathatatlan: az olvasás a digitalizáció ellenére továbbra is a kulturális tőke legmérhetőbb hányadosa (Bourdieu, 1983; Andor, 1999; Hegedűs, 2014; Galántai, 2014).

Az exponenciálisan terjedő digitális-információs technológiákkal a családok, a szülők körében is aggályokat vet a kultúra, a könyv válsága (Néma, 2023a; Néma, 2023b). Az olvasás és a könyvhasználatra irányuló szülői törekvések gyakran éppen az IKT-eszközök használatával ütköznek az olvasóvá nevelés gyakorlataiban (Néma, 2023c). Ebben a tanulmányban annak a szülői tapasztalatnak igyekszem utánajárni, melyben a megkérdezett édesanyák beszámolóí szerint az okoseszközök szórakozási funkciójukból adódóan elvonják a könyvtől, a hagyományos lineáris olvasás ellenében nagyobb vonzerővel hatnak a gyerekekre. A sóvidéki anyák körében végzett kutatásom (2022, 10 félig strukturált interjú) alapján jelen tanulmányomban arra keresem a választ, hogy a kulturális tőkét magasra értékelő diplomás családok hogyan, milyen kontrollálási eljárásokkal próbálják kezelni az IKT-eszközök akadályozó szerepét családi literációs gyakorlataikban.

Térségi kontextus

A témában végzett kutatásaim során több tanulmányt publikáltam a térségi literációs kontextusról (Néma, 2022; Néma, 2023a; Néma 2023b; Néma, 2023c). Elsősorban felszínre tört az a következtetés, miszerint bár az olvasás ázsíója meglehetősen alacsony a ruralitásban, az olvasóvá nevelés családi literációs tudatossága a térségi diplomás családok esetében mégis hangsúlyosan tetten érhető. A 10 interjú kutatásból nyert narratívák esetében számos mindennapi életből vett pozitív élménybeszámoló kísérté az olvasásról megfogalmazott elvi meggyőződéseket. Az első kérdésre adott válaszok feldolgozása során ugyanis gazdag családi literációs környezetre (HLE - home literacy environment) következtethettem.

A HLE (Home Literacy Environment) kutatásának módszertani támpontjai mentén első körben a szülői olvasói vélemények, PRB (Parantal Reading Beliefs) feltárását tettem meg egyik publikációmban (Néma, 2023c), melyben a narratívából nyert kijelentésekből 177 olvasás funkcióját tematizáló véleményt azonosítottam. Legtöbb fogalmi kijelentést az olvasás megítéléséről, szám szerint 98 vélekedést *az olvasás*

pozitív hozadékainak említése kapcsán fogalmaztak meg a megkérdezett szülők, melyek a nyelvi képességekre gyakorolt pozitív hatásokban, olvasás révén kialakuló kortársakkal szembeni előnyök, személyiségjegyek, szociális kompetenciák, érzelmi intelligencia, személyes kompetenciák, kognitív készségekre gyakorolt pozitív hozadékokként kerültek említésre. A második kategória *az olvasás hogyanjához, mindennapokba ágyazottságának feltételéhez* fűződő kijelentéscsoport volt, melyben 32 kijelentés tanúskodik a könyvfogyasztás meghitt, szórakoztató módozatáról, a családok könyvekhez fűződő életmódbeli szokásairól. Jelentős kijelentéscsoportban *az olvasás egyéb körülményeinek tárgyi vonzatait* hangsúlyozták a megkérdezett anyák (14 kijelentés), miszerint saját könyvespolc, gyermekek számára elkülönített könyvtár, játékként definiált könyvek összefüggései fontos korai állomások az olvasóvá nevelés terén. Szintén fontosnak vélik kiemelni (7 kijelentés) az olvasás hatásának időbeli aspektusait, miszerint rögtön meglátszik a gyermek képességein a meseolvasás, mely később is jól kamatoztatható iskolai érvényesülés, továbbtanulás terén egyaránt.

A korábbi eredmények konklúziója: a diplomás szülői attitűdök feltárásakor teljes mértékben pozitív értéktételek jelezték a könyv, az olvasás szerepét, mintegy kompenzálva a sokszor hangoztatott ruralitás adta hátrányokat. A megkérdezett édesanyák továbbá fontosnak vélték az olvasás egyéb médiumokhoz képesti megítélésének kérdéskörét is (Oppozíciók: 13 kijelentés), jelezve, hogy kihívással néznek szembe az olvasóvá nevelés kérdésében a jelentős digitalizációs kontextusban. A kortárs olvasásszociológia legrelevánsabb kérdésköréhez jutottam a kutatás ezen pontján, jelezve az olvasás paradigmaváltásának aktuális dilemmáját: az IKT-kihívás hangszílyosan érvényesül térségünk olvasó kultúrájában, olvasóvá nevelői gyakorlataiban is. Jelen tanulmány tehát a fent idézett, a könyvek hasznáról nyilatkozó szülői attitűdkutatás folytatása, melyben ezennel az IKT-kontrolláláshoz fűződő belátásaik kontextusában keretezik újra az olvasás pozitív értéktételét.

Anyag és módszer

A jelen tanulmány tárgyát képező félstrukturált interjúk kutatásban célcsoportomat rurális településen élő (Parajd, Hargita megye), elemi iskolás gyereket nevelő 10 diplomás édesanya képezte: 2 tanár, 2 óvónő, pszichológus, orvos, kántor, magánvállalkozó, vegyész mérnök, titkárnői munkahelyi szerepkörökből. A térségben érvényesülő literációs narratívák feltárásában három főbb kérdéscsoport mentén kutattam: (1) *az olvasás szerepéről*, a (2) *könyv és a vizuális eszközök viszonyáról* és a (3) *családi*

literációban tetten érhető olvasásra ösztönző módszerekről. Első kérdéskörben a könyv és az olvasás szerepéről való vélemény megismerésekor azt kutattam, az alany szerint fontosak-e még a könyvek (Néma, 2023c)? Mivel a digitalizáció egyre inkább teret nyer, második kérdéskörben arra kérdeztem rá, meg lehet-e találni a *megfelelő egyensúlyt a könyvolvasás és a digitális eszközök használata között?* Jelent-e veszélyt a tévé, az internet, egyéb IKT eszközök jelenléte az olvasásra? Harmadik kérdéskörben pedig az *ösztönzési módokat*ról való vélekedés képezte kérdezői intencióm fókuszát.

Jelen tanulmányban a második kérdéskörre adott válaszok elemzésére szorítkoztam, melyekben az IKT-eszközök hatásait, szülői véleményeit az olvasás vetületébe kereteztem.

Elemzés

Az ebben a tanulmányban elemzett kijelentéseket a szülők arra a kérdésre adott válaszként fogalmazták meg, hogy a családban kell-e kontrollálni, korlátozni a digitális eszközhasználatot abból a megfontolásból, hogy káros lehet, veszélyt jelenthet az olvasásra, a könyvhasználatra nézve. Az a tény, hogy az elemzés anyagát képező szövegtörzs tíz interjúszövegből állt össze, a kontrollálásra vonatkozó explicit kijelentések és részletesebb véleményt megfogalmazó szövegrészek magas száma (85 kijelentés) arra utal, hogy az elemzésbe bevont családok az elektornikus eszközöket, azok használatát az olvasás és a könyvhasználat szemszögéből negatívan ítélik meg. Nem találtam az elemzett szövegben jelét annak, hogy a kétféle tevékenységet a családok azonos értékű tevékenységként, egymást esetleg kiegészítő (komplementer) vagy összekapcsolható foglalkozásként jelölték volna meg. Az ezekben a kijelentésekben explicit vagy latens módon megjelölt „jó-nem jó” oppozíció részletesebb megközelítést igényelne, ebben az elemzésben csak arra törekszem, hogy bemutassam a kontrollálásra irányuló vélemények, hozzáállások fontosabb típusait, az egyes típusok közti arányokat, és a feltáró jellegű megközelítés értelmezésekor 3 felvetést fogalmazzak meg a kontrollálás gyakorlatára és családi szerepére vonatkozóan.

A szövegtörzsből kivonatolt 85 IKT kontrollálásra irányuló kijelentést hat tárgykörbe csoportosítottam, a témák előfordulásának gyakorisága szerint:

1. A kontrollálás szükségességét jelző, hangoztató kijelentések csoportja (28 kijelentés)
2. A kontrollálásban az időtartamhoz, időponthoz, időmennyiséghez kapcsolódó eljárások jelzése (14 kijelentés)

3. Az IKT-tartalom ellenőrzésére, felügyeletére vonatkozó kijelentések (14 kijelentés)
4. A mások kontrollálási gyakorlatára irányuló reflexiók (13 kijelentés)
5. A kontrollálással kapcsolatos kételyeket, nehézségeket, gondokat, bizonytalanságokat hordozó kijelentések (11 kijelentés)
6. Olyan eljárások jelzése, amelyek alternatívát jelentenek az IKT-használattal szemben, kiváltják, ellenpontoszák, lecserélik azt (8 kijelentés)

1. A kontroll szükségessége

A kiválasztott 85 kijelentés mintegy harmadát képviselő első kijelentéscsoportba azon szülői vélemények kerültek, melyek egyfajta normát, elvárt kötelezettséget fogalmaznak meg a szabályozás szükségességéről, a *szabályozó szülői magatartásról*. Az *ide besorolt kijelentésekre meglehetősen jellemző a „kell”, „muszáj” kötelezettség érzékeltetésére használatos segédigék gyakorisága*. Az itt tematizált kijelentések szóhasználatára a normatív stílus jellemző, melyekben gyakran találkozhatunk a következő szinonimákkal: „szabály”, „kontroll”, „tiltás”, „tabu”, „korlát”, „szabályozás”, – mintegy pozitív jelentésben használt, elengedhetetlen szülői hozzáállás az IKT-eszközökkel szemben.

A kontroll szükségességét előtérbe helyező gyakoribb kijelentéstípusok:

- Az IKT-kontroll feltétlenül szükséges.
- Az okoseszközökhöz (telefon, távirányító) elvből nem férhetnek hozzá a gyerekek.
- Koragyerekkorban ártalmas, ennél fogva a szülői szabályok elengedhetetlenek az IKT-eszközökkel szemben.

Jellegzetes példák a kontrollálásra vonatkozó kijelentések szövegkörnyezetére: *„És legfőképpen **a korlátozás a fontos**, még akkor is, ha néha rosszul esik nekik, mert éppen a legjobban játszanak, s akkor mondd nekik, hogy most vége.”*

*„Mert nem mondom azt, hogy nem hisztiznek, hogy még egy kicsit hagyjam... ugyanúgy, mint más gyerek. De **ha tartod ehhez magad**, nekünk ezzel nem volt problémánk.”*

Továbbá jellemző a hozzáférés szabályozásában az eszközök beszerzésére irányuló késleltető magatartás is, hogy bár anyagilag megvásárolhatná, mégsem hajlandó ellátni gyermekét újabb, még okosabb eszközzel a szülő: *„**Nem is veszek újakat**. Van neki egy X-boxa, de már 3-4 év óta megvan, ugyanazok a játékok vannak rajta. Ő nem kért telefont sem. Neki nincs telefonja sem. Amíg nem kér telefont, addig nem kap (12 éves).”*

2. Az időkeret fontossága

A kontroll szükségessége után a szülői vélemények második leggyakoribb csoportját az időkeret tematizálásában találtam. Az ide csoportosított kijelentéshalmaz mindenikében valamilyen módon megjelent az idődimenzió, az IKT-vel töltött szabadidő felügyeletére irányuló szülői törekvés igénye. A megkérdezett családok mindenikénél érzékelhetően fontos faktor gyermekeik idejének kontrollálása, melyek a családdal töltött közös programok említésével egyszerre nyertek teret: „együtt minőségi időt töltünk”, – ahogy az a tájékozódó tudatosság is, melyben a szülő utánanéz, hogy mely napszakban és mennyi ideig szabad képernyő előtt ülnie a gyerekeknek:

- Reggel, vagy nap közben, a napnak annak a szakaszában használhatják, amikor a szakirodalom szerint legkevésbé káros.
- A gyerekek szoktatva vannak az IKT-időkerethez: fél óra-óra, sokszor időzítő vagy applikációs beállítást eszközölve.

Jellegzetes példa az időkeret ellenőrzésére az alábbi szülői állásfoglalás, amely nem csupán az időbeosztás iránti határozott igényt jelzi, hanem a tevékenységek időbeli sorrendje révén az egyes tevékenységek szülői értékelését is: *„Úgy nem lehet, hogy nincsenek otthon felállított szabályok! Nálunk, miután hazamegyünk, megebédelünk, megpihenünk, házi feladatot készítünk, beszélgetünk, minőségi időt töltünk el, és majd valamikor az este folyamán, amikor már fáradtabbak vagyunk, már nem tudunk úgy koncentrálni, akkor le lehet ülni és megnézni mondjuk egy műsort közösen.”*

3. Az IKT-tartalom ellenőrzése

Ez a harmadik kijelentéscsoport a maga 14 kijelentésével az előző kategóriával azonos fontosságú állásfoglalásokat gyűjti egybe. Eszerint a megkérdezett szülők megítélésében az időkeret figyelembe vétele mellett hasonlóan elengedhetetlen a tartalom megszüntetésének szülői igénye is – magyarul, a gyermek nem töltheti bármivel a kijelölt IKT-időt. Egyes szülők a *Family link* alkalmazás használatával éltek az életkor alacsonyabb beállításának trükkjével is, hogy gyermekük könnyebben unjon rá az eszköz adta szórakoztató tartalmakra.

Az IKT tartalom ellenőrzésére vonatkozó szülői vélemények jellemző tartalmi elemei:

- A szülők megszelektálják, hogy mit nézhet gyermekük.
- Az eszközhasználatkor aktív figyelemmel kísérik gyermekeiket, akár visszaneézve a készülék memóriáját.

- Nem engedik válogatatlan tartalmak követését, akár tévén sem, helyette célirányosan választanak életkorukhoz megfelelő gyerekfilmeket a számítógépen.

„Mindig megsűröm, be van állítva, hogy kicsit kisebb legyen, mint ami az ő kora, hogy annál kisebb dolgokhoz férjen hozzá. Ilyen 5-6 évest állítottam be, és hamarabb megunja.”

4. Mások kontrollálási gyakorlata

Az értelmiségi szülők körében végzett vizsgálat során jelentősnek bizonyult a többségében „mások”-ként definiált társadalomhoz mérés gesztusa, melyet ez a kijelentéscsoport is igazol. A kijelentések bizonyos részében a „mások” alatt részint a többségi alacsonyabb iskolázottságú szülői társadalomra utalnak, részint felmenőikre, gyermekeik nagyszüleire vonatkoztatják a kritikus meglátásaikat. A kritika tárgyát mindenik kijelentésben a kontrollhiány elmarasztalása képezi, a korlátlanul megengedett eszközhasználat, mellyel a kérdezett szülők szembehelyezik magukat. A mások kontrollálási gyakorlatára hivatkozó kijelentések fontosabb tartalmi elemei:

- Elítéli azon családokat, akik bébiszitter funkcióval gyakran tévé elé teszik a gyerekeket.
- Nem helyeslik, hogy sok család telefonnal foglalja le az érdeklődő kicsiket, hogy így szabadabb lehessen a szülő.

„Voltak olyan fiatal anyukák a környezetemben, hogy hát ők nem fogják hagyni majd, ha lesz gyerekük, aztán...mostmár ahhoz, hogy egyen a gyerek, inkább bekapcsolja neki a Youtube-ot, tévét, sajnos. Megalkuvásokba megy bele, ami józan ésszel tudja, hogy nem helyes. Míg nem volt gyerek, annyira ellenezte, aztán mikor lett, szembesült ezzel, hogy ő is ugyanazt csinálja.”

„Tudod, apósoméknál megy reggel 7-től este 10-ig a tévé. Ha náluk voltak, egész nap nézték a tévét. Ott rengeteget. Ott ők nem kapcsolták ki. Mindig ezért veszekedek, hogy ne nézzék a tévét.”

5. Önreflexív kételyek, bizonytalanságok

A vélemények ötödik csoportját a szülők saját IKT-szabályozási gyakorlataikkal szembeni kételyei, bizonytalanságai képezik. Ide olyan jellegű vélemények kerültek besorolásra, amelyekben explicit, olykor implicit módon kételyek, gondok, bizonytalanságok fogalmazódnak meg a kontroll szükségessége mellett/ellen. Ugyan a megkérdezett szülők részint belátják a digitalizáció adta lehetőségeket, a szóhasználatukban

rejlő szemantikai rács, a főnevek jelentésmezeje a tanácsstalanságukról árulkodik: „csapdába esni”, „meghúzni a féket”, „nem lehet őket burokba zárni”.

A kételyeket tematizáló legfőbb álláspontok köréből az alábbiakat emelhetjük ki:

- A szülők fokozottan elemzik magukat, hogy jól működő, egészséges szabályokat állítsanak fel, olykor szigorúnak is tartva módszereiket.
- Nem tartják jónak a teljes tiltást, elzárást, merev szabályokat.
- Fontos az arany középut az IKT-használat és egyéb offline tevékenységek közt.
- Belátják, a gyerekek életkorával növekedve egyenesen arányosan növekszik az IKT-eszközök szerepe az online társas kapcsolataik ápolásában, így kamasz korban egyre nehezebb kontrollt gyakorolnia a szülőnek.

„Tehát nem szeretnék egy olyan csapdába esni, mint amilyet egyszer hallottam, hogy két kislány, egy testvérpár elment barátnőhöz, ahol volt televízió, és bekapcsolták, közben ment valamilyen műsor. A két vendég kislány leült a szőnyegre, és tátott szájjal bámulta a tévét. Megérkezett a nagymama, és mondta, hogy <Hát hallod, ezek úgy nézik a tévét, mintha otthon nem lenne!> Mire az anyuka mondta, hogy valóban nincs is náluk. Ez azért így szerintem durva.”

„De nem tartom jó ötletnek, hogy tiltsam, mert akkor kezd mégjobban, még dugiban is akarnának, azt látom, ha erélyesebben mondom.”

„Nem mondhatod meg, hogy a baráti kapcsolatait se tartsa online. Suliban nincs telefon, otthon is nem mondhatod meg, hogy ne ápolgassa ezeket a kapcsolataid, még ha így online felületen is.”

6. Alternatív megoldások az IKT helyett

A kontrollt helyeslő szülői magatartás mellett a kijelentések elemzésekor markánsan megmutakozott egy utolsó kijelentéscsoport is, melyben a szülők alternatív szórakozási lehetőségeket kínálnak az IKT-idő helyett. Az itt csoportosított kijelentésekben a „B-megoldás” hangsúlyozása jellemző, melyekkel igyekeznek elterelni a gyerekek figyelmét a könnyen rabul ejtő okoseszközökről. A felsorolt tevékenységek mindenképpen egy felülértékelési gesztus érvényesül, melyben a szülők jobbnak látják az olvasást, színezést, szabadban játszást, társasjátékozást, edzéseket, különórákat, mint a „kütyük” bűverejét – ahogy az alábbi példák is mutatják:

- Az anyák próbálnak hasznosabb B-megoldást ajánlani a gyerekek IKT-kérésére: könyvek, színezők, szabadban levés, kertészkedés, házi tevékenységekbe bevonás.

- Gyakran gyerek-, vagy családi programokat szerveznek, különórákra áldoznak, csak ne üljenek gyerekeik okoseszközhöz kötötten.

*„Most megtanultunk sízni, és megyünk, nyáron lovagoltunk. **Mindig ajánltam egy érdekesebb, jobb elfoglaltságot, hogy tudjam, azidő alatt javára váljon, friss levegőn van, mozog, egyáltalán nem telefonozik.**”*

*„**Kerítettünk olyan programot, ami érdekes, ezzel próbáltam azt a lappangó időt, ami nem tanulás, nem más, hogy ne telefonozással töltsse.**”*

Diszkusszió

Az IKT-eszközök kontrollálásra irányuló szülői vélemények, hozzáállások fontosabb típusait, az egyes típusok közti arányokat feltárva, három átfogóbb felvetést fogalmazhatunk meg a térségi diplomás családok kontrollálási gyakorlatáról:

A megfogalmazott vélemények a digitális eszközökkel való foglalkozás gyakorlati jellegű „eltávolítására” irányuló szülői igyekezetet jelzik. Ennek példái: ha már nem lehet kiiktani a digitális eszközhasználatot, akkor legyen minél kevesebb ilyen alkalom, kerüljön rá sor minél később, az egyes alkalmak időkerete legyen minél rövidebb.

Megfigyelhető a mentális „eltávolításra” irányuló törekvés is: azért kell a digitális eszközhasználatot kontrollálni, mert az olvasáshoz, a könyvhasználatához viszonyítva kevésbé értékes, kevésbé hasznos tevékenység az IKT-fogyasztás. Ezt az értékelést hordozza az az igyekezet is, hogy ha lehet, akkor a digitális eszközhasználatot le kell cserélni, ki kell váltani más, egyéb, „értékesebbnek” tartott tevékenységgel. Ezt a mentális eltávolítást igazolják azok a hivatkozások, amelyek más családok kevésbé jónak tartott gyakorlatára utalnak. De egyaránt a mentális eltávolításra utal az eszközhasználat tartalmának felügyelete is, ami a „rossz” tartalmak kiszűrésére irányul.

A jelenleg rendelkezésre álló kutatási anyagok és személyes tapasztalatok alapján nem válaszolható meg egyértelműen az a kérdés, hogy az elemzett véleményekben megmutatkozó, a digitális eszközhasználatot gyakorlati téren és mentálisan is távol tartani igyekvő szülői törekvés mennyire támogatja, védi a családon belül az olvasási gyakorlatot, mennyiben erősíti a gyerekek körében a könyvhöz való viszonyulást? Nem kizárt, hogy ezek a vélemények csak egy defenzív, védekező stratégiára utalnak. Nyitott kérdés marad továbbá az is, hogy az olvasás és a digitális eszközhasználat oppozíciós szülői kezelése mennyire fenntartható, mennyire produktív vagy esetleg éppen kontraproduktív hosszútávon a netgenerációs nemzedék olvasói kompetenciájának fejlesztésére nézve?

Felhasznált irodalom

1. Andor M. (1999): A könyv mint a kulturális tőke mutatója. *Iskolakultúra*, 9 (11), 62–70.
2. Blaskó Zs. (2002): Kulturális reprodukció vagy kulturális mobilitás. *Szociológiai Szemle*, 2002(2).
3. Bourdieu, P. (1983): Ökonomisches Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital. In Reinhard Kreckel (Szerk.), *Sozial Ungleichheiten*. (183– 198). Göttingen: Schwartz.
4. Galántai L. (2014): A tőke örök-sége. Reflexiók Pierre Bourdieu tőkeelméletére. *Educatio*. 2014(4), 643-649.
5. Gergely E.-E. (2013): Ki olvas ma (még) az iskolában? *Erdélyi Társadalom*, 11 (1), DOI: 10.17177/77171.127.
6. Győri Á. – Balogh K. (2020): Hogyan függ össze a társadalmi integráció az iskolai végzettség szintjének generációk közötti eltéréseivel? *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle*, 10(1). 1-24. DOI: <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2020.1.1>
7. Hegedűs Sz. (2014): A kulturális tőke szerepe az olvasóvá nevelésben. Olvasásvizsgálat egy városi és egy falusi iskolában. *Könyvtári Figyelő*, 60(3), 305-320.
8. Kertesi G. (1995): Cigány gyerekek az iskolában, cigány felnőttek a munkaerőpiacon. *Közgazdasági Szemle*, XLII(1).
9. McCrindle, M.: Wolfinger, E. (2010): Az XYZ ábécéje. A nemzedékek meghatározása. http://korunk.org/letoltlapok/Z_RKorunk2010november.pdf (Letöltés: 2022. 05. 24.)
10. Néma J-E. (2022): A családi literáció szerepe rurális közegben élő diplomás családok olvasóvá nevelői habitusában. *Iskolakultúra*. 32(12), 89-107.
11. Néma J-E. (2023a): Olvasásszociológiai paradigmaváltás Erdélyben – A kulturális szegmentáció és a modern osztályfejlődés aspektusai Pierre Bourdieu homológiaelmélete mentén. *Valóság Társadalomtudományi Folyóirat*. LXVI(1), 82-91.

12. Néma J-E. (2023b): Szempontok a megváltozott olvasási szokások oktatási integrációjához a generációkutatás tükrében. *Új Pedagógiai Szemle*. 73(1-2), 100-109.
13. Néma J-E. (2023c): Az olvasás funkciójának narratívái rurális családi literációs kontextusban – Szülői olvasói attitűdkutatás. *Acta et Sociologica*. 14(36), 88-107. DOI: <https://doi.org/10.19055/ams.2023.05/31/4>
14. OECD (2023): OECD Program for International Student Assessment: PISA Homepage. <http://www.pisa.oecd.org/pages/0,2966,> (letöltés: 2023.12.15.)
15. Szávai I. (2010): *Olvasni jó! Tanulmányok az olvasás fontosságáról*. Budapest: Pont Kiadó.
16. Toc, S (2019): Inequality and social reproduction in Romanian education. *Revista Inovație socială* 2.
17. Töröcsik, M. (2011): *Fogyasztói magatartás – insigh, trendek, vásárlók*. Akadémiai, Budapest.

Abstract

With digital technologies spreading exponentially, families and parents are concerned about the crisis of culture, of the book, of raising their children to be readers. In the research on which the present study is based (2022, 10 semi-structured interviews), I asked graduate mothers living in a rural settlement (Parajd, Harghita County) about their perception of ICT tools in their family literacy practices. In my previous research (Néma, 2023c), I found a significant opposition in the perception of books and ICT tools, thematising the latter as a primary obstacle in the process of literacy education. Thus, in the present study, I present the 6 groups of opinions in which the interviewed mothers detail the need to regulate children's use of devices in the context of reading - by analysing the content of 85 statements emphasising ICT control from the parental narrative.

Keywords: ICT tools vs. reading, ICT parental control, reading education, family literacy